

The Encyclopedia of Comparative Jurisprudence and Law

Iran's Criminal Policy Toward Customs Crimes and Offenses

Rashin Mirzaee¹, Jafar Koosha^{*2}, Bagher Shamloo³

1. PhD Student, Department of Criminal Law and Criminology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

2. Associate Professor, Department of Criminal Law and Criminology, Faculty of Law and Political Science, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.

3. Associate Professor, Department of Criminal Law and Criminology, Faculty of Law, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran

* Corresponding Author's Email: j_kousha@sbu.ac.ir

ABSTRACT

This article examines Iran's criminal policy regarding customs crimes and offenses. The country's criminal policies in this area have undergone significant transformations over the years, influenced by economic, social, and international developments. One of the main objectives of this study is to analyze the existing laws in this field, including the Law on Combating Smuggling of Goods and Foreign Exchange (2013) and the Customs Affairs Law (2011), as well as to identify their implementation challenges and obstacles. Using a library-based and descriptive-analytical method, this study analyzes the relevant laws and policies aimed at combating goods smuggling and customs violations, and ultimately assesses the performance of the institutions involved in this domain. The findings indicate that, despite the enactment of multiple laws and legal reforms intended to counter smuggling and customs offenses, significant challenges persist in enforcement and supervision. These challenges primarily arise from the lack of coordination among various institutions, the ambiguity in distinguishing between customs violations and crimes, and the administrative complexities associated with precise implementation of the law. Moreover, the imposition of severe penalties without adequate consideration of the specific characteristics of each offense or crime has, in some cases, resulted in adverse economic and social consequences. Finally, this article emphasizes the necessity of legislative and administrative reforms to enhance the efficiency of Iran's criminal policy in addressing customs-related crimes.

Keywords: *Criminal Policy, Goods Smuggling, Customs Offenses, Customs Affairs Law, Law on Combating Smuggling of Goods and Foreign Exchange*

How to cite: Mirzaee, R., Koosha, J., & Shamloo, B. (2024). Iran's Criminal Policy Toward Customs Crimes and Offenses. *The Encyclopedia of Comparative Jurisprudence and Law*, 2(1), 190-208.



تاریخ ارسال: ۵ فروردین ۱۴۰۳
 تاریخ بازنگری: ۱۳ خرداد ۱۴۰۴
 تاریخ پذیرش: ۲۰ خرداد ۱۴۰۴
 تاریخ چاپ: ۳۰ اسفند ۱۴۰۳

دانشنامه فقه و حقوق تطبیقه

سیاست جنایی ایران در قبال جرائم و تخلفات گمرکی

راشین میرزائی^۱، جعفر کوشا^۲، باقر شاملو^۳

۱. دانشجوی دکتری، گروه حقوق جزا و جرم شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
 ۲. دانشیار، گروه حقوق جزا و جرم شناسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.
 ۳. دانشیار، گروه حقوق جزا و جرم شناسی، دانشکده حقوق، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران
- * پست الکترونیک نویسنده مسئول: j_Kousha@sbu.ac.ir

چکیده

این مقاله به بررسی سیاست جنایی ایران در قبال جرائم و تخلفات گمرکی می‌پردازد. سیاست‌های جنایی ایران در این زمینه، تحت تأثیر تحولات اقتصادی، اجتماعی و بین‌المللی، در طول سال‌ها دستخوش تغییرات قابل توجهی شده است. یکی از اهداف اصلی این تحقیق، تحلیل قوانین موجود در این حوزه، از جمله قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز (۱۳۹۲) و قانون امور گمرکی (۱۳۹۰)، و همچنین بررسی چالش‌ها و موانع اجرایی آن‌ها است. تحقیق حاضر با روش کتابخانه‌ای و توصیفی-تحلیلی به تحلیل قوانین و سیاست‌های مختلف در راستای مقابله با قاچاق کالا و تخلفات گمرکی پرداخته و در نهایت به ارزیابی عملکرد نهادهای ذی‌ربط در این حوزه می‌پردازد. نتایج تحقیق نشان می‌دهند که با وجود تصویب قوانین متعدد و ایجاد تغییرات قانونی در راستای مبارزه با قاچاق کالا و تخلفات گمرکی، هنوز در فرآیند اجرایی و نظارتی چالش‌های زیادی وجود دارد. این چالش‌ها عمدتاً ناشی از ضعف در هماهنگی میان نهادهای مختلف، عدم شفافیت در تمایز بین تخلف و جرم گمرکی، و پیچیدگی‌های اجرایی در اجرای دقیق قوانین است. از طرف دیگر، استفاده از مجازات‌های سخت‌گیرانه بدون توجه به ویژگی‌های خاص هر تخلف یا جرم، در برخی موارد منجر به مشکلات اقتصادی و اجتماعی می‌شود. این مقاله در نهایت بر لزوم اصلاحات قانونی و اجرایی به‌منظور ارتقای کارایی سیاست‌های جنایی ایران در برخورد با جرائم گمرکی تأکید دارد.

کلیدواژگان: سیاست جنایی، قاچاق کالا، تخلفات گمرکی، قانون امور گمرکی، قانون مبارزه با قاچاق.

نحوه استناددهی: میرزائی، راشین، کوشا، جعفر، شاملو، باقر. (۱۴۰۳). سیاست جنایی ایران در قبال جرائم و تخلفات گمرکی. *دانشنامه فقه و حقوق تطبیقی*، ۲(۱)، ۱۹۰-۲۰۸.

مقابله با این پدیده پرداخته است (Hasani & Nasrin, 2015)

که بر این اساس، بررسی سیاست جنایی حاکم بر جرایم حوزه گمرکی از اهمیت بالایی برخوردار است. در این راستا پرسش اصلی تحقیق این است که: رویکرد سیاست جنایی ایران در خصوص جرایم و تخلفات گمرکی چیست؟

این تحقیق به روش کتابخانه ای و توصیفی - تحلیلی انجام شده و همچنین گزارشات عملکرد نهادهای مختلف در حوزه مبارزه با قاچاق مد نظر قرار گرفته است. آنچه تحقیق حاضر را از ادبیات حقوقی و پژوهش‌های صورت گرفته متمایز می‌نماید بررسی سیاست جنایی ایران در حوزه جرایم و تخلفات گمرکی است که برخی از عناوین آن همچون «جرایم گمرکی» برای نخستین بار توسط قانونگذار در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ به کار رفته و مصادیق آن‌ها در قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲ ذکر گردیده است.

پیشینه و سوابق پژوهش

از رساله‌ها و پایان نامه‌هایی که بعد از تصویب قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۹۰ و قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲ نگاشته شده می‌توان از رساله دکتری آقای دکتر امیر محمد پرهام فر با عنوان «پیشگیری وضعی از قاچاق گمرکی در سیاست جنایی ایران با رویکردی به اسناد بین المللی» در سال ۱۳۹۳، پایان نامه خانم سمیه احمدی با عنوان «پیشگیری از قاچاق کالا و ارز با تأکید بر نوآوریهای قانونگذار» در سال ۱۳۹۴، پایان نامه آقای حسن ابراهیمی با عنوان «بررسی راهکارهای پیشگیری غیر کیفری از قاچاق کالا با تأکید بر قانون جدید قاچاق کالا و ارز» در سال ۱۳۹۳، پایان نامه آقای پویان دانش پژوه با عنوان «آسیب شناسی سیاست تقنینی جنایی ایران در خصوص مبارزه با قاچاق کالا» در سال ۱۳۹۱، پایان نامه آقای حمیدرضا طالبی طادی با عنوان «رویکرد نوین قانون مجازات اسلامی در مقابله با جرایم اقتصادی» در سال ۱۳۹۵ نام برد. که هر کدام از این رساله‌ها و پایان نامه‌ها

با توجه به پیچیدگی و تخصصی بودن امور گمرکی، همچنین تسهیلات قانونی و انعطاف پذیری قانون امور گمرکی بعنوان قانون خاص در زمینه فرایندها و تشریفات گمرکی در برابر اشخاصی که مبادرت به تجارت قانونی می‌نمایند، تشخیص و تمایز اقدامات قانونی، تخلف و جرائم گمرکی را با دشواری مواجه ساخته است. به عنوان مثال در ماده ۱۳۵ قانون امور گمرکی تصریح گردیده «هرگاه بعد از ترخیص کالا از گمرک معلوم گردد وجوهی که وصول آن بر عهده گمرک است بیشتر یا کمتر از آنچه مقرر بوده دریافت گردیده یا اساساً دریافت نشده و یا اشتباهی دریافت گردیده است (Karimi Ebrahim Abadi, 2020)، گمرک و صاحب کالا می‌توانند ظرف شش ماه از تاریخ امضاء پروانه یا پته گمرکی کالای مورد بحث، کسر دریافتی و یا اضافه پرداختی را از یکدیگر مطالبه و دریافت کنند» در حالی که بر اساس بند (پ) ماده ۱۱۳ همان قانون «بیرون بردن کالای تجاری از اماکن گمرکی بدون اظهار یا بدون پرداخت یا تأمین حقوق ورودی، قاچاق گمرکی محسوب شده است.» بنابراین چنانچه «عدم پرداخت حقوق ورودی» که اساساً دریافت آن به موجب قانون بر عهده گمرک گذارده شده، مشمول ماده ۱۳۵ قانون امور گمرکی تلقی شود، جرم قلمداد نمی‌شود، لیکن در صورتی که این امر مشمول ماده ۱۱۳ قانون امور گمرکی باشد، مرتکب به اتهام قاچاق کالا به مرجع رسیدگی کننده (حسب مورد محاکم عمومی دادگستری یا شعب سازمان تعزیرات حکومتی) ارجاع خواهد گردید. از سوی دیگر در بررسی سیر تاریخی تقنینی قاچاق کالا و ارز، قانون گذار ایران در طول دوره تقریباً صد ساله قانون گذاری، در واکنش علیه این پدیده ماهیتاً اقتصادی، قوانین متعددی را به تصویب رسانیده و به دفعات آن‌ها را اصلاح و یا تغییر داده است (Mahdavi Pour, 2013) و در اکثر موارد با شمشیر برنده مجازات و توسعه مصداق مجرمانه در حوزه حقوق گمرکی به

در صورتی که در این جریان عملی برخلاف مقررات صادرات و واردات کالا از آن‌ها مشاهده گردد متخلف شناخته می‌شوند و جریمه متعلقه را بایستی بپردازند. بنابراین، نقض یکی از مقررات گمرکی از ناحیه متخلف صرفاً با مقایسه با رفتار معمولی و متعارف انسان دیگری که در حین ورود و صدور کالا مقررات را اطاعت می‌کند ارزیابی و سنجیده می‌شود. در حالی که برای احراز مسئولیت کیفری مرتکب جرم قاچاق لزوماً باید عناصر و شرایط لازم برای تحقق قاچاق و نقش اراده و علم مرتکب جرم از طرف دادگاه دقیقاً مورد ارزیابی و سنجش قرار گیرد تا بر اساس آن نوع و میزان مجازات مرتکب قاچاق مشخص و در حکم قید گردد و چه بسا دادگاه به علت فقدان یکی از عناصر یا شرایط تشکیل دهنده قاچاق متهم، را از مسئولیت جزایی و مجازات مبری تشخیص دهد (Soltani Fard & Colleagues, 2018).

همچنین می‌توان گفت «تخلف گمرکی» عبارتست از «هر نوع فعل یا اقدام و یا هر نوع اظهار یا عملی که برخلاف قوانین و مقررات گمرکی و یا مربوط به واردات و صادرات و رویه‌های گمرکی منصرف از تعریف قاچاق خواه متضمن زیان مالی دولت باشد یا خیر. (Daneshmand, 2015) از جمله ویژگیهای تخلف گمرکی این است که اصولاً مجازات قابل اعمال در خصوص آن‌ها جریمه نقدی یا ضبط کالا است و قابل اعتراض و رسیدگی در کمیسیون رسیدگی به اختلافات گمرکی می‌باشد. به علاوه در بحث تخلفات، موضوعاتی از قبیل معاونت در تخلف و شروع به تخلف مطرح نمی‌باشد. (Zabhi, 2019) راه و روش رسیدگی به تخلفات گمرکی با آیین دادرسی رسیدگی به جرایم گمرکی متفاوت است؛ زیرا در مورد تخلفات گمرکی نحوه کشف، تحقیق و رسیدگی به موضوع، تابع تشریفات اداری است که در قانون امور گمرکی و آیین‌نامه اجرایی آن تبیین گردیده است (Salehi, 2021).

از منظر خاصی به موضوع قاچاق پرداخته اند، به عنوان مثال در پایان نامه آقای طالبی محوریت موضوع «رویکرد قانون مجازات اسلامی» است و پایان نامه آقای دانش پژوه قبل از تصویب قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز نگاشته شده است.

در این زمینه همچنین پایان نامه «سیاست جنایی تقنینی ایران در خصوص قاچاق کالا» اثر روح الله میراحمدیان با راهنمایی دکتر غلامحسین الهام در دانشگاه تهران رئیس وقت ستاد مبارزه با قاچاق کالا تدوین شده که در آن صرفاً به موضوع «قاچاق کالا» پرداخته و در خصوص سایر جرایم گمرکی و نیز تخلفات گمرکی مطلب دیگری ذکر نشده است. «چالش‌های قانونی و قضایی در رسیدگی به پرونده‌های قاچاق کالا و ارز» اثر سید ابراهیم میر ابراهیم در دانشگاه تهران از دیگر منابع موجود است که ایشان نیز علاوه بر آسیبهای قانونی به آسیبهای قضایی پرداخته و بیشتر مراجع رسیدگی کننده را بررسی نموده است و به حوزه جرم انگاری و واکنش قاچاق کمتر توجه نموده است. در رساله دکتری ابراهیم نقدی بادی با عنوان «تحلیل و نقد سیاست تقنینی ایران درحوزه حقوق گمرکی و ارایه الگوی مطلوب» با راهنمایی دکتر ولی رستمی در دانشگاه تهران (پردیس بین المللی کیش) در سال ۱۳۹۷، نیز سیاست تقنینی مرتبط با حقوق گمرکی در ایران و کشورهای منتخب (برزیل، ترکیه، ژاپن، فدراسیون روسیه و اتحادیه اروپا) مورد بررسی واقع شده است.

ادبیات پژوهش

مفهوم لغوی و اصطلاحی تخلف و تخلفات گمرکی

از نظر حقوق جزا «تخلف» عبارت است از ارتکاب خلاف قانون که در این صورت مرادف جرم است. (ترمینولوژی حقوق، جعفری لنگرودی، محمد جعفر) تخلفات گمرکی اموری هستند که موضوع آن مربوط به تکالیف گروهی از افراد است که مبادرت به صادرات کالا و یا واردات آن به کشور می‌نمایند و یا اشیایی را به هنگام خروج از کشور یا در حین ورود به کشور به همراه خود دارند و

از موارد قاچاق گمرکی، قوه قهریه (فورس ماژور) و مقررات گمرکی، کمیسیون رسیدگی به اختلافات گمرکی است. این کمیسیون مرکب از اشخاص ذیل است:

- الف - چهار نفر عضو اصلی از کارمندان گمرک ایران
- ب - دو نفر عضو اصلی از کارمندان وزارت صنعت، معدن و تجارت
- پ - یک نفر عضو اصلی از کارمندان وزارت امور اقتصادی و دارایی
- ت - یک نفر عضو اصلی به عنوان نماینده اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران

ث - یک نفر عضو اصلی به عنوان نماینده اتاق تعاون

تبصره ۱ - اعضاء کمیسیون، از میان افراد مطلع به امور گمرکی توسط دستگاه‌های مزبور انتخاب می‌شوند.

تبصره ۲ - اعضاء کمیسیون هم طراز مدیرکل تلقی می‌شوند و باید حداقل دارای پانزده سال سابقه کاری مرتبط باشند و توسط رئیس گمرک ایران، وزراء مربوطه و رؤساء اتاقهای مذکور انتخاب شوند.

تبصره ۳ - به همراه هر یک از اعضاء اصلی یک نفر نیز به عنوان عضو علی البدل معرفی می‌شود.

تبصره ۴ - رأی کمیسیون رسیدگی به اختلافات گمرکی لازم الاجراء است مگر در مواردی که مبلغ مابه‌التفاوت بین نظر گمرک و مورد قبول مؤدی و یا ارزش گمرکی کالایی که اختلاف در خصوص شرایط ورود و صدور آن است، بیش از پنجاه میلیون (۵۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال باشد که در این صورت مؤدی می‌تواند ظرف بیست روز از تاریخ ابلاغ رأی تقاضای ارجاع امر به کمیسیون تجدیدنظر را بنماید.

تبصره ۵ - اختلافات اشخاص با گمرک‌ها به درخواست مؤدی ابتدا در واحدهای ستادی گمرک ایران مورد اظهارنظر قرار می‌گیرد

از منظر سازمان جهانی گمرک^۱ «تخلف گمرکی عبارت است از «هرگونه نقض یا مبادرت به نقض قانون گمرک». ضمناً «کمیته مبارزه با تخلفات گمرکی» از جمله مهمترین کمیته‌های سازمان جهانی گمرک است که تحت نظر «مدیریت ارائه تسهیلات و اعمال مقررات» فعالیت می‌کند. کمیته مزبور دارای یازده کارگروه است که از مهمترین آن‌ها می‌توان به کارگروه‌های مبارزه با تقلبات، مبارزه با مواد مخدر، پولشویی و کارگروه فرعی حقوق مالکیت فکری اشاره کرد (Karimi & Salehi, 2016).

مبحث دوم - مراجع رسیدگی به تخلفات گمرکی (براساس قانون امور گمرکی)

اول - کمیسیون رسیدگی به اختلافات گمرکی

ماده ۱۱۱ قانون امور گمرکی مقرر داشته: «مرتکبین تخلف از مقررات گمرکی که جریمه از آن‌ها مطالبه می‌شود هر گاه نسبت به اصل جریمه یا میزان آن که توسط رئیس گمرک محل تعیین می‌گردد اعتراض داشته باشند می‌توانند قبل از ترخیص یا پس از تودیع یا تأمین آن در گمرک محل، اعتراض خود را با دلایل و مدارک به منظور ارجاع به مراجع رسیدگی به اختلافات گمرکی به گمرک مربوطه تسلیم نمایند (Zakeri, 2015).

تبصره - در تمام مواردی که توسط رؤسای گمرک، جریمه ای برای تخلفات گمرکی تعیین می‌گردد جریمه باید با توجه به نوع و تکرار و تعدد تخلف، سابقه و وضعیت متخلف، حجم و ارزش کالا، شرایط مکان و زمان، تعیین و به وضوح و به طور کامل در صورت مجلس تخلف قید و امضاء شود و یک نسخه از آن به گمرک ایران ارسال گردد و در مقابل وصول جریمه بلافاصله رسید رسمی صادر و به پرداخت کننده تسلیم شود. (Shora, 2019).

براساس ماده ۱۴۴ قانون امور گمرکی: «مرجع رسیدگی به اختلافات گمرکی در تشخیص تعرفه، ارزش کالا، جریمه‌ها به غیر

^۱ WCO= World Customs Organization

^۲ - براساس مصوبه شماره ۵۹۹۸۹ت/۱۱۷۴۶۱ هـ مورخ ۱۴۰۱/۷/۴ هیأت وزیران، یک ردیف به تصویب نامه شماره ۵۹۳۱۴ت/۱۴۱۴۳۹ هـ مورخ

۱۴۰۱/۱۱/۱۰ الحاق و مبلغ پنجاه میلیون (۵۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال مندرج در این تبصره، به میزان فوق افزایش یافته است.

و در صورتی که مؤدی به اعتراض خود باقی باشد پرونده از طرف رئیس کل گمرک ایران و یا شخصی که به حکم وی به طور کتبی تعیین می‌گردد به کمیسیون رسیدگی به اختلافات گمرکی احاله می‌شود. برای طرح اختلاف در کمیسیون مذکور صاحب کالا باید معادل نیم درصد (۵/۰٪) مبلغ مورد اختلاف را به عنوان حق رسیدگی به صورت سپرده پرداخت نماید. در صورتی که رأی صادره به وسیله کمیسیون رسیدگی به اختلافات گمرکی در تأیید نظریه گمرک باشد مبلغ مذکور به درآمد قطعی منظور می‌گردد لکن در صورتی که رأی به نفع صاحب کالا باشد یا اینکه با درخواست صاحب کالا اختلاف به کمیسیون تجدیدنظر احاله شود و رأی کمیسیون فوق به نفع صاحب کالا باشد، مبلغ سپرده مسترد می‌گردد.

اختلافات مربوط به قاچاق گمرکی در مراجع صالحه رسیدگی می‌شود.

تبصره ۶- کمیسیون در مورد استعلام تعرفه و اظهارنظر در مورد طرح‌ها و گزارش‌هایی که از طرف رئیس کل گمرک ارجاع می‌شود نظر مشورتی می‌دهد. در مواردی که در اجرای ماده (۴۳) این قانون تعیین تعرفه شود برای گمرک لازم الاجراء است.

تبصره ۷- در مواردی که در حین رسیدگی به پرونده‌ها، کمیسیون با مواردی غیر از موضوع اختلاف مواجه گردد، مراتب به رئیس کل گمرک ایران منعکس می‌شود.

تبصره ۸- جلسات کمیسیون رسیدگی به اختلافات گمرکی حداقل با حضور شش نفر از اعضاء رسمیت می‌یابد و مصوبات آن با رأی اکثریت کل اعضاء (حداقل پنج نفر) معتبر است.

تبصره ۹- دلایل، توجیهات و مستندات رأی باید در متن آن تصریح گردیده و نظرات اقلیت در آن ذکر گردد. »

شایان ذکر است بر اساس ماده ۱۴۶ قانون امور گمرکی: اعضاء کمیسیون تجدیدنظر اختلافات گمرکی عبارتند از: الف - یک نفر

از کارمندان وزارت امور اقتصادی و دارایی به انتخاب وزیر (رئیس)

ب - یک نفر از معاونین گمرک ایران به انتخاب رئیس کل گمرک ایران (نایب رئیس)

پ - یک نفر از کارمندان وزارت صنعت، معدن و تجارت به انتخاب وزیر

ت - یک نفر از قضات به انتخاب رئیس قوه قضائیه

ث - یک نفر از اعضاء هیأت رئیسه اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران با معرفی رئیس اتاق یا یک نفر از اعضاء هیأت رئیسه اتاق تعاون به انتخاب رئیس اتاق در مورد پرونده تعاونی‌ها

تبصره ۱- به همراه هر یک از اعضاء اصلی یک نفر نیز به عنوان علی البدل معرفی می‌شود. اعضاء کمیسیون باید حداقل دارای بیست سال سابقه کاری مرتبط باشند.

تبصره ۲- برای طرح اختلاف در کمیسیون تجدیدنظر صاحب کالا باید معادل یک درصد (۱٪) مبلغ مورد اختلاف را به عنوان حق رسیدگی به صورت سپرده پرداخت نماید. در صورتی که رأی صادره به وسیله کمیسیون مذکور در تأیید نظریه گمرک باشد مبلغ مذکور به درآمد قطعی منظور می‌شود لکن در صورتی که رأی کمیسیون فوق به نفع صاحب کالا باشد مبلغ سپرده مسترد می‌گردد.

تبصره ۳- کسانی که به عنوان عضو کمیسیون رسیدگی به اختلافات گمرکی، در مورد پرونده ای رأی داده باشند حق شرکت در کمیسیون تجدیدنظر و رأی دادن درباره همان پرونده را ندارند (Ahmadi, 2015; Pour Ebrahim, 2012; Salehi, 2021).

مفهوم «قاچاق» و «کالای موضوع قاچاق» در قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲

بر اساس بند الف ماده (۱) قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲: «قاچاق کالا و ارز، هر فعل یا ترک فعلی است که موجب

بحث و بررسی

قانون نحوه اعمال تعزیرات حکومتی راجع به قاچاق کالا و ارز

مصوب ۱۳۷۴

در قانون نحوه اعمال تعزیرات حکومتی راجع به قاچاق کالا و ارز که اولین قانون در خصوص قاچاق بعد از انقلاب می‌باشد، تغییرات زیر در سیاست کیفری تقنینی ایران، ایجاد شد:

اولاً؛ قضا‌زدایی از قاچاق کالایی که بهای آن معادل ده میلیون ریال یا کمتر باشد، بر اساس بند الف ماده ۲ این قانون، در این مورد فقط به ضبط کالا به نفع دولت اکتفا خواهد شد. ثانیاً؛ قضا‌زدایی از قاچاق کالایی که از ۱۰ میلیون ریال تجاوز کند به شرط پرداخت جریمه نقدی در مرحله اداری - چنانچه متهم محکوم به پرداخت جریمه نقدی (به ماخذ دو برابر بهای کالا) نباشد، جهت تعقیب کیفری و مجازات به مرجع قضایی معرفی می‌شود (Pour, 2012).

ثالثاً؛ کیفرزدایی از قاچاق کالایی که بهای آن معادل یا کمتر از ده میلیون ریال است - در این مورد، جریمه‌ای هم به کالا تعلق نمی‌گیرد. رابعاً؛ کیفرزدایی از قاچاق کالایی که بهای آن بیشتر از ده میلیون ریال است به شرط پرداخت جریمه نقدی در مرحله اداری - در این صورت قط معادل دو برابر بهای کالای قاچاق به عنوان جزای نقدی از متهم وصول می‌شود ولی در صورت استنکاف متهم از پرداخت جریمه و اعلام جرم به مرجع قضایی و اثبات جرم، علاوه بر حبس متهم و ضبط کالا یا ارز، جریمه متعلقه که به هر حال از دو برابر بهای کالای قاچاق کمتر نخواهد بود، دریافت می‌گردد (Bahremand, 2017). بنابراین، اگر کالای موضوع قاچاق، ممنوع‌الورود و ممنوع‌الصدور نباشد و پرونده در اثر استنکاف متهم از پرداخت جریمه در مرحله اداری نزد مرجع قضایی مطرح شود، در اجرای ماده ۱ قانون مجازات مرتکبین قاچاق اصلاحی ۱۳۷۳/۱۱/۱۹، مرتکب به جریمه نقدی از ۲ برابر تا ۵ برابر معادل قیمت ریالی مالی مورد قاچاق محکوم خواهد شد

نقض تشریفات قانونی مربوط به ورود و خروج کالا و ارز گردد و بر اساس این قانون و یا سایر قوانین، قاچاق محسوب و برای آن مجازات تعیین شده باشد، در مبادی ورودی یا هر نقطه از کشور حتی محل عرضه آن در بازار داخلی کشف شود.» (Salehi, 2021)

حسب ماده (۱) دستورالعمل تبصره (۴) ماده (۱۸) قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۵/۱۱/۹: «کالای موضوع قاچاق، کالای تولید داخل یا وارداتی است که خلاف مقررات و تشریفات قانونی از کشور خارج یا به قصد خروج از کشور، خرید، فروش، حمل یا نگهداری شود.»

هیئت دولت در جلسه مورخ ۱۳۹۷/۷/۲۵ به پیشنهاد ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز برخی جزییات تعریف کالای قاچاق را تغییر داد و بر این اساس: «کالای موضوع قاچاق، کالای تولید داخل یا وارداتی است که به صورت تجاری بر خلاف ضوابط تعیینی دولت خرید، فروش، حمل یا نگهداری شود.» (سلطانی - فرد، همکاران، ۱۳۹۷)

مطابق تبصره (۴) ماده (۱۸) قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز (الحاقی ۱۳۹۴/۷/۲۱): «خرید، فروش، حمل یا نگهداری کالاهایی که موضوع قاچاق قرار می‌گیرند به صورت تجاری مانند فرآورده‌های نفتی و دارویی خارج از ضوابط تعیینی دولت تخلف محسوب و مرتکب علاوه بر ضبط کالای مزبور حسب مورد به حداقل جریمه نقدی مقرر در این ماده محکوم می‌شود. . .».

در تعریف قبلی (ماده ۱ دستورالعمل تبصره ۴ الحاقی به ماده ۱۸) به جای عبارت ضوابط تعیینی دولت به مقررات و تشریفات قانونی اشاره شده بود (Shora, 2019).

متهمین و مطلعین، این مهلت منقضی می‌گردد. پرونده از محکمه که نماد عدالت و قضاوت می‌باشد، با درخواست سازمان شاکی و با صدور قرار عدم صلاحیت، به شعب سازمان تعزیرات حکومتی ارسال می‌شود در حالی که مقنن برای رسیدگی سازمان تعزیرات حکومتی مهلتی تعیین نکرده است (Karimi Ebrahim, 2020).

قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۹۰

با توجه به اینکه ۴۰ سال از تاریخ تصویب قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۵۰ گذشته و تغییرات عمده ای در شرایط تجارت بین الملل پیش آمده همچنین کشور جمهوری اسلامی ایران نیز به کنوانسیون تجدید نظر شده کیوتو پیوسته و می‌بایست استانداردهای آن کنوانسیون در قوانین داخلی نیز مد نظر قرار گیرد، لذا در سال ۱۳۹۰ قانون امور گمرکی با این رویکرد به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. بخش هشتم این قانون به تخلفات و قاچاق اختصاص یافته و در ماده ۱۱۳ موارد قاچاق گمرکی در یازده بند ذکر شده است که مقایسه آن با ماده ۲۹ قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۵۰ و توضیح هریک از بندهای آن به ویژه تشخیص برخی موارد آن از تخلفات گمرکی بحث مبسوطی می‌طلبد، این قانون در حال حاضر یکی از مهمترین مستندات قانونی برای تشخیص قاچاق بودن یا قاچاق نبودن کشفیات سازمان‌های کاشف می‌باشد. در این قانون ابطال کارت بازرگانی اشخاصی که مرتکب قاچاق می‌شوند به طور موقت یا دائم با رای کمیسیون موضوع ماده ۱۱۴ پیش‌بینی شده و در تبصره ۲ ماده ۱۱۷، پهلوی گرفتن و لنگرانداختن و فرود آمدن و وارد شدن و خارج شدن وسایل نقلیه حامل کالا بدون انجام تشریفات مربوطه از مسیر غیر مجاز مشمول مقررات قاچاق دانسته شده و طبق ماده ۱۱۸، مقررات کشف، تحویل، تهیه صورت مجلس قاچاق، توقیف کالا و متهم، مخبر، کاشف، میزان جریمه‌ها، نحوه وصول، فروش و تقسیم حاصل فروش و جریمه‌های آن، نحوه ارجاع پرونده به

و اگر کالای موضوع قاچاق ممنوع‌الورود و ممنوع‌الصدور باشد، علاوه بر جریمه نقدی مذکور، مرتکب به حبس تعزیری تا دو سال محکوم می‌شود و در هر دو مورد، کیفر شلاق از عداد مجازات‌های مقرر برای قاچاق کالا حذف شده زیرا در ماده ۲ قانون نحوه اعمال تعزیرات حکومتی راجع به قاچاق کالا و ارز، فقط به ضبط کالا، حبس و جریمه نقدی اشاره شده و ماده ۱ قانون مجازات مرتکبین قاچاق از این حیث نسخ شده است (Zabhi, 2019).

تسریع در رسیدگی و تعیین تکلیف قطعی پرونده‌های قاچاق یکی از سیاست اصلی قانونگذار بوده است، چنانکه ماده ۲ قانون برای این منظور، سازمان‌های شاکی را مکلف نموده که در صورت احراز کالای قاچاق، حداکثر ظرف ۵ روز نسبت به تکمیل پرونده و اعمال یکی از بندهای الف یا ب حسب مورد اقدام نماید و ماده ۴ مراجع قضایی را مکلف نموده حداکثر ظرف مدت یک ماه حکم صادر کنند. این سیاست مقنن بر پایه بررسی‌های کارشناسی نبوده، بنابراین از همان ابتدا ناکارآمدی آن عیان گشته و مهمل ماند و حتی به دستاویزی برای سوءاستفاده سازمان شاکی و اعمال نفوذ قوه مجریه و منحرف کردن جریان رسیدگی به پرونده‌ها از مسیر عدالت تبدیل شد (Towakkol Pour, 2014). توضیح اینکه، در مرحله اداری و برای رسیدگی به مدارک مثبته گمرکی که متهم در اثبات ورود مجازکالا ارائه می‌نماید و تا زمانی که سازمان شاکی حسب دلایل موجود بتواند موردی را قاچاق تلقی یا از کالا رفع ظن قاچاق نماید، به زمانی بیش از ۵ روز نیاز است. برای رفع این مشکل، ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز که طبق ماده ۳۰ دستورالعمل ماده ۲۶ آئین‌نامه اجرایی قانون برای سیاست‌گذاری، برنامه ریزی، هماهنگی و نظارت در حوزه امور اجرایی مبارزه با قاچاق کالا و ارز تشکیل شده بود به تدریج وارد حوزه تقنینی شده و سازمان شاکی را موظف نموده که ظرف پنج روز اعلام جرم مقدماتی نماید. از طرفی مهلت یک ماهه برای صدور حکم نیز ناکافی است و در بسیاری از پرونده‌ها در همان مرحله احضار

مراجع صالحه و سایر موارد پیش‌بینی نشده در این فصل به قوانین مربوط به قاچاق ارجاع شده است (Kosha & Dehghani, 2017)

قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲

با تصویب قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز در سال ۱۳۹۲، مجموعه متنوع و گسترده‌ای از رفتارهای مربوط به فعالیت‌های تجاری جرم‌انگاری شده و قانونگذار به گونه‌های مختلف کیفر، اعم از ضبط کالا، ضبط خودرو حامل، جزای نقدی، حبس، شلاق، اعدام و مجازات‌های تکمیلی متوسل شده که در مباحث بعدی به آن خواهیم پرداخت.

همچنین در این قانون، علاوه بر تعریف «قاچاق کالا و ارز» مفاهیم قاچاق سازمان یافته و قاچاقچی حرفه ای نیز تبیین شد. در ماده ۲ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲ تصریح گردید علاوه بر مصادیقی که در قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ ذکر شده است، موارد زیر نیز قاچاق محسوب می‌شود:

الف- برنگرداندن کالای اظهار شده به عنوان خروج موقت یا کرانبری به کشور در مهلت مقرر در صورت ممنوع یا مشروط بودن صادرات قطعی آن کالا

ب- اضافه کردن کالا به محموله عبوری (ترانزیتی) خارجی و تعویض یا کاهش محموله‌های عبوری در داخل کشور

پ- اظهار کالا به گمرک با ارائه اسناد و یا مجوزهای جعلی

ت- تعویض کالای صادراتی دارای پروانه، مشروط بر شمول حقوق و عوارض ویژه صادراتی برای کالای جایگزین شده

ث- ورود کالای موضوع بند(ر) ماده(۱۲۲) قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲

ج- اظهار کالای وارداتی با نام یا علامت تجاری ایرانی بدون أخذ مجوز قانونی از مراجع ذیربط با قصد متقلبانه

چ- واردات کالا به صورت تجاری با استفاده از تسهیلات در نظر گرفته شده در قوانین و مقررات مربوط برای کالاهای مورد مصرف

شخصی مانند تسهیلات همراه مسافر، تعاونی‌های مرزنشینی و ملوانی در صورت عدم اظهار کالا به عنوان تجاری به تشخیص گمرک

ح- خروج کالاهای وارداتی تجمیع شده مسافری و کالاهای مشمول تسهیلات مرزنشینی و ملوانی از استان‌های مرزی، بدون رعایت تشریفات قانونی

خ- ورود، خروج، خرید، فروش و حواله ارز بدون رعایت ضوابط تعیینی توسط دولت و بدون مجوزهای لازم از بانک مرکزی
د- عرضه کالا به استناد حواله‌های فروش سازمان جمع‌آوری و فروش اموال تملیکی و یا سایر دستگاه‌ها مشروط بر عدم مطابقت با مشخصات حواله

ذ- عرضه کالاهای وارداتی فاقد شناسه کالا و شناسه رهگیری در سطح خرده‌فروشی با رعایت ماده (۱۳) این قانون

ر- هرگونه اقدام به خارج کردن کالا از کشور برخلاف تشریفات قانونی به شرط احراز در مراجع ذیصلاح با استناد به قرائن و امارات موجود

ز- سایر مصادیق قاچاق به موجب قوانین دیگر (Karimi & Salehi, 2016).

مجازات اعدام

در قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز با شرایطی که در موارد مرتبط به شرح مندرج در این گفتار تعیین گردیده ممکن است مرتکب قاچاق با مجازات اعدام مواجه گردد و آن شرایط عبارتند از اینکه :

۱- براساس ماده ۳۰ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز: در صورتی که ارتکاب قاچاق کالا و ارز به صورت انفرادی و یا سازمان یافته به قصد مقابله با نظام جمهوری اسلامی ایران یا با علم به مؤثر بودن آن صورت گیرد و منجر به اختلال گسترده در نظام اقتصادی کشور شود، موضوع مشمول قانون مجازات اخلاک‌گران در نظام

کالا و ارز به صورت انفرادی و یا سازمان‌یافته به قصد مقابله با نظام جمهوری اسلامی ایران یا با علم به مؤثر بودن آن صورت گیرد و منجر به اخلال گسترده در نظام اقتصادی کشور شود، موضوع مشمول قانون مجازات اخلال‌گران در نظام اقتصادی کشور مصوب ۱۳۶۹/۹/۱۹ می‌گردد و مرتکب، طبق مقررات قانون مزبور مجازات می‌شود و براساس ماده ۲ قانون مجازات اخلال‌گران در نظام اقتصادی کشور: هر یک از اعمال مذکور در بندهای ماده ۱ چنانچه به قصد ضربه زدن به نظام جمهوری اسلامی ایران و یا به قصد مقابله با آن و یا با علم به مؤثر بودن اقدام در مقابله با نظام مزبور چنانچه در حد فساد فی‌الارض باشد مرتکب به اعدام و در غیر این صورت به حبس از پنج سال تا بیست سال محکوم می‌شود و در هر دو صورت دادگاه به عنوان جزای مالی به ضبط کلیه اموالی که از طریق خلاف قانون به دست آمده باشد حکم خواهد داد. دادگاه می‌تواند علاوه بر جریمه مالی و حبس، مرتکب را به ۲۰ تا ۷۴ ضربه شلاق در انظار عمومی محکوم نماید (Elham et al., 2014).

مجازات‌های سالب آزادی

اگرچه مجازات‌هایی چون ضبط کالا و پرداخت جزای نقدی در قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲ مجازات اصلی به شمار می‌رود ولی در کنار آن مجازات حبس نیز در برخی موارد خاص به شرح زیر پیش‌بینی شده است:

۱- مجازات قاچاق کالای ممنوع (ماده ۲۲ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز): در صورتی که ارزش کالا از یکصد میلیون (۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) تا یک میلیارد (۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال باشد به بیش از شش ماه تا دو سال حبس و به جزای نقدی معادل پنج تا هفت برابر ارزش کالای ممنوع قاچاق (بند پ) و در صورتی که ارزش کالا بیش از یک میلیارد (۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال باشد به دو سال تا پنج سال حبس و به جزای نقدی معادل هفت تا ده برابر ارزش کالای ممنوع قاچاق (بند ت)

اقتصادی کشور مصوب ۱۳۶۹/۹/۱۹ می‌گردد و مرتکب طبق مقررات قانون مزبور مجازات می‌شود.

۲- براساس ماده ۳۱ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز: در صورتی که احراز شود مرتکب جرائم قاچاق کالا و ارز با علم و عمد، عواید و سود حاصل از این جرائم را به نحو مستقیم یا غیرمستقیم برای تأمین مالی تروریسم و اقدام علیه امنیت ملی و تقویت گروه‌های معاند با نظام اختصاص داده یا هزینه نموده است، علاوه بر مجازات‌های مقرر در این قانون حسب مورد به مجازات محارب یا مفسد فی‌الارض محکوم می‌گردد.

مجازات بدنی (شلاق)

در نظام کیفری کنونی کشور ما، مجازات‌های بدنی محدود و منحصر به سه نوع مجازات سالب حیات (اعدام، قصاص، رجم و صلب) مجازات قطع عضو و مجازات شلاق است. از مجازات‌های بدنی و جسمی، مجازات شلاق یا تازیانه است. این نوع مجازات هم در جرایم حدی پیش‌بینی شده است و هم در جرایم تعزیری. در قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز، مجازات شلاق برای دو دسته از مجرمان در نظر گرفته شده است:

۱- بر اساس ماده ۳۲ ق. م. ب. ق کسانی که مطابق این قانون قاچاقچی حرفه‌ای محسوب می‌شوند، علاوه بر ضبط کالا و یا ارز قاچاق، به حداکثر جزای نقدی و تا هفتاد و چهار ضربه شلاق تعزیری و مجازات‌های حبس به شرح زیر محکوم می‌شوند.

۲- وفق ماده ۳۴ قانون مزبور، در صورتی که شخص حامل یا مالک کالا و یا ارز قاچاق، در مواجهه با مأموران کاشف به هر نحوی مقابله یا مقاومت نماید، اگر عمل مذکور از مصادیق دست بردن به سلاح و سلب امنیت مردم نباشد علاوه بر مجازات‌های مقرر برای ارتکاب قاچاق، به شش ماه تا دو سال حبس و تا هفتاد و چهار ضربه شلاق محکوم می‌شود.

۳- همچنانکه در گفتار اول ذکر شده حسب ماده ۳۰ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲ در صورتی که ارتکاب قاچاق

۲- در صورتی که ارزش عرفی (تجاری) مشروبات الکلی مشمول بندهای (الف) و (ب) این ماده باشد مرتکب علاوه بر جریمه نقدی مقرر در این ماده به مجازات حبس از شش ماه تا یک سال محکوم می‌شود (تبصره ۱ اصلاحی ۱۳۹۴، ۰۷، ۲۱).

۳- در صورتی که قاچاق کالاهای ممنوع به نحو سازمان یافته ارتکاب یابد، مرتکب علاوه بر جزای نقدی مندرج در ماده (۲۲) این قانون به ترتیب زیر محکوم می‌شود: (ماده ۲۴ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز)

الف - در خصوص بند (الف) ماده (۲۲) به نود و یک روز تا شش ماه حبس

ب - در خصوص بند (ب) ماده (۲۲) به بیش از شش ماه تا دو سال حبس

پ - در خصوص بندهای (پ) و (ت) ماده (۲۲) به حداکثر مجازات حبس مندرج در بندهای مذکور

۴- کسانی که در ارتکاب جرائم این ماده (قاچاق کالای ممنوع به نحو سازمان یافته) نقش سازماندهی، هدایت و یا سردستگی گروه سازمان یافته را برعهده دارند، حسب مورد به حداکثر مجازات‌های مقرر در بندهای (الف) و (ب) محکوم می‌شوند. (تبصره ماده ۲۸)

۵- در صورتی که کالاهای مجاز، مجاز مشروط، یارانه ای و یا ارز به نحو سازمان یافته قاچاق شود، علاوه بر مجازات‌های موضوع ماده (۱۸) این قانون، حسب مورد مرتکب به مجازات‌های زیر محکوم می‌شود. (ماده ۲۹ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز)

الف - چنانچه ارزش کالای مجاز یا مجاز مشروط تا یکصد میلیون (۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال باشد به نود و یک روز تا شش ماه حبس و در صورتی که ارزش کالا بیش از مبلغ مذکور باشد به بیش از شش ماه تا دو سال حبس

ب - چنانچه ارزش کالای یارانه ای یا ارز تا یکصد میلیون (۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال باشد به دو سال تا پنج سال حبس و در صورتی

که ارزش کالا بیش از مبلغ مذکور باشد به حداکثر مجازات مذکور در این بند.

۶- کسانی که در جرائم فوق نقش سازماندهی، هدایت و یا سردستگی گروه سازمان یافته را برعهده دارند، حسب مورد به حداکثر مجازات‌های مقرر در بندهای (الف) و (ب) محکوم می‌شوند. (تبصره ماده ۲۹ ق. م. ب. ق)

۷- کسانی که مطابق این قانون قاچاقچی حرفه ای محسوب می‌شوند، علاوه بر ضبط کالا و یا ارز قاچاق، به حداکثر جزای نقدی و تا هفتاد و چهار ضربه شلاق تعزیری و مجازات‌های حبس به شرح زیر محکوم می‌شوند (ماده ۳۲ ق. م. ب. ق)

۸- مرتکبین قاچاق حرفه ای کالاهای ممنوع علاوه بر مجازات‌های مندرج در ماده (۲۲) این قانون حسب مورد به نصف حداکثر حبس مقرر در این ماده محکوم می‌شوند. (تبصره ماده ۳۲ ق. م. ب. ق)

۹- هر کس در اسناد مثبت گمرکی اعم از کتبی یا رقومی (دیجیتالی)، مهر و موم یا پلمب گمرکی و سایر اسناد از قبیل اسناد سازمان جمع آوری و فروش اموال تملیکی، مؤسسه ملی استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، ثبت سفارش و سایر مجوزهای مورد نیاز صادرات و واردات، شناسه کالا و رهگیری، مرتکب جعل گردد و یا با علم به جعلی بودن، آن‌ها را مورد استفاده قرار دهد، حسب مورد علاوه بر مجازات حبس مذکور در قانون مجازات اسلامی به جزای نقدی معادل دو تا پنج برابر ارزش کالای موضوع اسناد مجعول محکوم می‌شود. (ماده ۳۳ ق. م. ب. ق)

۱۰- در صورتی که شخص حامل یا مالک کالا و یا ارز قاچاق، در مواجهه با مأموران کاشف به هر نحوی مقابله یا مقاومت نماید، اگر عمل مذکور از مصادیق دست بردن به سلاح و سلب امنیت مردم نباشد علاوه بر مجازات‌های مقرر برای ارتکاب قاچاق، به شش ماه تا دو سال حبس و تا هفتاد و چهار ضربه شلاق محکوم می‌شود.

قانون به مجازات مختلس نیز محکوم می‌شوند. (ماده ۳۵ ق.م.ب. ق)

شایان ذکر است بر اساس ماده ۶۰ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز: در صورتی که محکومان به جرم‌های نقدی مقرر در این قانون ظرف بیست روز از تاریخ ابلاغ حکم قطعی به پرداخت جرم‌های مقرر اقدام ننمایند، جرمه نقدی از محل وثیقه‌های سپرده شده و یا فروش اموال شناسایی شده محکوم علیه اخذ و مابقی به مالک مسترد می‌شود و چنانچه اموالی شناسایی نشود و یا کمتر از میزان جرمه باشد و جرمه مورد حکم، وصول نشود، جرائم نقدی مذکور مطابق قانون آئین دادرسی کیفری حسب مورد با دستور قاضی اجرای احکام دادرسی مربوطه یا قاضی اجرای احکام تعزیرات حکومتی که از بین قضات دارای پایه پنج قضائی به روش مندرج در ماده (۴۹) این قانون انتخاب می‌شوند به حبس تبدیل می‌شود. در هر صورت حبس بدل از جزای نقدی نباید از پانزده سال بیشتر باشد.

همچنین بر اساس ماده ۷۱ قانون مذکور، جزای نقدی مقرر در این قانون از سوی مرجع رسیدگی کننده قابل تعلیق و تخفیف نیست و مجازات‌های حبس و شلاق در جرائم قاچاق کالاهای ممنوعه، حرفه ای و سازمان یافته موضوع این قانون نیز قابل تعلیق نمی‌باشد.

مجازات‌های مالی

الف - جزای نقدی

ماده ۳۱ کنوانسیون مبارزه با فساد با تکرار موارد پیشنهادی ماده ۱۲ کنوانسیون مبارزه با جرایم سازمان یافته فراملی، دولت‌های عضو را به اتخاذ تدابیر مورد نظر به منظور مصادره عواید و اموال حاصل از ارتکاب جرایم اقتصادی فرا می‌خواند. علاوه بر این ممکن است وسایل و ابزار و تجهیزات نیز که در ارتکاب جرم مورد استفاده قرار گرفته ضبط گردد. در کنار این‌ها، مجازات جزای نقدی پیش‌بینی شده برای بزه قاچاق کالا و ارز، و تناسب آن با

۸- درخصوص عدم رفع تعهد ارزی موضوع ماده (۱۰) قانون تعزیرات حکومتی در صورتی که مبلغ عدم رفع تعهد ارزی معادل صد میلیارد (۰۰۰/۰۰۰/۱۰۰) ریال یا بیش از آن بر اساس بالاترین نرخ اعلامی بانک مرکزی در زمان دریافت ارز باشد، مرتکب علاوه بر اعاده ارز به میزان رفع تعهد نشده و محرومیت از فعالیت بازرگانی از یک تا ده سال، به حبس تعزیری درجه پنج موضوع ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱/۲/۱۳۹۲ و جزای نقدی به میزان معادل دوبرابر کسری یا عدم رفع تعهد بر اساس بالاترین نرخ اعلامی بانک مرکزی از زمان دریافت ارز، محکوم می‌شود. (تبصره ۷ ماده ۲ مکرر قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز الحاقی ۱۴۰۰)

۹- در صورتی که رفع تعهد ارزی و یا هرگونه اقدام به این منظور، با استفاده از اسناد جعلی یا خلاف واقع باشد و یا از طریق بیش بود ارزش اظهار کالای و یا بیش اظهار در تعداد یا مقدار کالا به گمرک و یا مغایرت در کالای اظهار شده یا مکشوفه با کالای موضوع تعهد باشد، مرتکب علاوه بر اعاده ارز به میزان رفع تعهد نشده و ابطال دائم کارت بازرگانی، به حبس تعزیری درجه چهار موضوع ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی و جزای نقدی به میزان معادل سه برابر کسری یا عدم رفع تعهد بر اساس بالاترین نرخ اعلامی بانک مرکزی از زمان دریافت ارز، محکوم می‌شود. (تبصره ۷ ماده ۲ مکرر قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز الحاقی ۱۴۰۰)

۱۰- هر گونه دسترسی غیرمجاز به اطلاعات سامانه‌های راه اندازی شده به موجب این قانون و افشای اطلاعات آن‌ها جرم است و مرتکب به مجازات از شش ماه تا دو سال حبس محکوم می‌شود. (تبصره ۱ ماده ۵ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز)

۱۰- در صورتی که مأموران دستگاه‌های کشف یا وصول درآمدهای دولت، خود مرتکب قاچاق شوند و یا شرکت یا معاونت در ارتکاب نمایند، علاوه بر مجازات قاچاق مقرر در این

میزان ارزش کالا، کاملاً انگیزه‌های اقتصادی بزه را از بین می‌برد. پیش‌بینی صدور قرار تأمین از نوع وثیقه به صورت الزامی و همچنین تکلیف مرجع رسیدگی به صدور دستور شناسایی و توقیف اموال متعلق به متهم در حدود جزای نقدی احتمالی و برداشت جزای نقدی از این محل در صورت استنکاف محکوم از پرداخت (مواد ۴۸ و ۶۰ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز) و عدم امکان تعلیق و تخفیف مجازات جزای نقدی، در راستای سیاست جنایی قانونگذار در قبال قاچاق کالا با رویکرد کیفر مالی است. مؤید دیگر این نظر مقرر ماده ۶۰ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز است که مدت حبس بدل از جزای نقدی را پانزده سال معین کرده است و حتی جزای نقدی مازاد بر حبس تبدیلی را پس از اتمام حبس نیز قابل وصول دانسته است. در حالی که در سایر جرایم وفق ماده ۲۹ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲، این مدت، به شرطی که از حداکثر حبس مقرر برای آن بزه بیشتر باشد، سه سال منظور شده است (Yeganeh, 2023).

ب - مصادره اموال

مصادره کل اموال به عنوان یکی از مجازات‌های اصلی و درجه یک از مجازات‌های هشت گانه تعزیری مندرج در ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی برای اشخاص حقیقی بوده و در ماده ۲۰ قانون مذکور نیز مصادره کل اموال برای اشخاص حقوقی پیش‌بینی شده است و در تبصره ۵ ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی تصریح گردیده: ضبط اشیاء و اموالی که در ارتکاب جرم به کار رفته یا مقصود از آن به کارگیری در ارتکاب جرم بوده است از شمول این ماده و بند (ب) ماده (۲۰) خارج و در مورد آن‌ها برابر ماده (۲۱۵) این قانون عمل خواهد شد. در هر مورد که حکم به مصادره اموال صادر می‌شود باید هزینه‌های متعارف زندگی محکوم و افراد تحت تکفل او مستثنی شود.

وفق ماده ۲۴ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز، محل نگهداری کالای قاچاق ممنوع در صورتی که متعلق به مرتکب بوده و یا

توسط مالک عامداً جهت نگهداری کالای قاچاق در اختیار دیگری قرار گرفته باشد و ارزش کالا بیش از یک میلیارد (۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال) باشد، مصادره می‌گردد، مشروط به اینکه ارزش ملک از پنج برابر ارزش کالای قاچاق نگهداری شده بیشتر نباشد، که در این صورت ملک به مقدار نسبت پنج برابر قیمت کالای قاچاق نگهداری شده به قیمت اصل ملک، مورد مصادره قرار می‌گیرد و چنانچه ارزش کالا کمتر از مبلغ مذکور باشد و حداقل دو بار به این منظور استفاده شود و محکومیت قطعی یابد در مرتبه سوم ارتکاب، به کیفیت مذکور مصادره می‌گردد.

پ - ضبط کالا

در قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲ و اصلاحیه سال ۱۴۰۰ آن نیز که آخرین اراده قانونگذار در امر مبارزه با قاچاق کالا و ارز می‌باشد، در کلیه مواردی که کالای قاچاق موجود و کشف می‌گردد، ضبط کالای قاچاق بعنوان مجازات اصلی مد نظر قرار گرفته و سایر مجازات‌ها به شرح مندرج در بندهای مرتبط، به آن اضافه می‌شود.

ج - انفصال از خدمات دولتی - منع اشتغال در شغل خود

ماده ۷۴ - مسؤولان مستقیم دستگاه‌های کشف و مأمور وصول درآمدهای دولت و سایر مراجعی که برای رسیدگی به پرونده‌های قاچاق موضوع این قانون مورد خطاب کتبی مرجع رسیدگی کننده و یا دستگاه مأمور وصول درآمدهای دولت قرار می‌گیرند، چنانچه ظرف بیست روز از تاریخ وصول استعلام نسبت به پاسخگویی مستند اقدام نمایند، به مجازات منع اشتغال در شغل خود در نوبت اول و انفصال موقت تا شش ماه از خدمات دولتی در نوبتهای بعدی محکوم می‌گردند، مگر اینکه اثبات نمایند عدم ارسال پاسخ، مستند به عذر موجه قانونی بوده است. رسیدگی به این امر در صلاحیت محاکم کیفری دادگستری مراکز استانها می‌باشد.

ماده ۳ (اصلاحی ۱۰، ۱۱، ۱۴۰۰) - ... مصوبات این ستاد (ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز) پس از امضای رئیس جمهور

اساس تبصره ماده ۵۰ مکرر ۱ (الحاقی ۱۰، ۱۱، ۱۴۰۰) - آرای براث صادره در خصوص پرونده‌های با ارزش کمتر از دو میلیارد (۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۲) ریال به استثنای پرونده‌های سازمان یافته، حرفه‌ای، کالای ممنوع، مستلزم حبس یا انفصال از خدمات دولتی قابل تجدیدنظر خواهی یا اعتراض نیست.

نتیجه‌گیری

سیاست جنایی ایران در قبال جرایم و تخلفات گمرکی، موضوعی پیچیده و در حال تحول است که طی چند دهه اخیر همواره تحت تأثیر تحولات اقتصادی، سیاسی و اجتماعی قرار داشته است. در این راستا، ایران به‌ویژه پس از پیوستن به کنوانسیون‌های بین‌المللی و تصویب قوانین جدید، در تلاش است تا ساختار سیاست جنایی خود را در جهت مقابله با جرایم گمرکی و قاچاق کالا به‌طور مؤثرتر و کارآمدتری تنظیم کند. از آنجا که قوانین گمرکی و قواعد مربوط به قاچاق کالا، به‌ویژه در زمینه تجارت خارجی و مبارزه با قاچاق، همواره از پیچیدگی‌های خاص خود برخوردار بوده است، درک و تحلیل سیاست جنایی ایران در این حوزه ضرورت زیادی دارد. قوانین مربوط به گمرک در ایران تاریخچه‌ای طولانی دارند و در طول سال‌ها، با توجه به تغییرات اقتصادی و سیاست‌های داخلی و خارجی، دستخوش تغییرات متعددی شده‌اند. یکی از مهم‌ترین تحولات قانونی در این زمینه تصویب قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز در سال ۱۳۹۲ است که بسیاری از رفتارهای تجاری غیرقانونی را جرم‌انگاری کرده و راهکارهای جدیدی برای مبارزه با قاچاق کالا و ارز ارائه داده است. در این قانون، قاچاق کالا و ارز به‌عنوان یک جرم سازمان‌یافته با شدت بیشتری تعریف شده و مجازات‌های مختلفی برای آن در نظر گرفته شده است. در کنار این تغییرات، قانون امور گمرکی نیز در سال ۱۳۹۰ به‌منظور تطبیق با استانداردهای بین‌المللی و رفع نواقص موجود در قوانین قبلی تصویب شد. این قانون با افزودن مقررات جدید در حوزه شفاف‌سازی فرآیندهای گمرکی و تعیین مصادیق مختلف قاچاق

در موضوعات مرتبط با وظایف ستاد در این ماده برای تمامی دستگاه‌های اجرایی و فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران لازم الاجراء است. سایر دستگاه‌های مرتبط با امر پیشگیری و مبارزه با قاچاق کالا و ارز از جمله قوه قضائیه، نیروهای نظامی و سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران با اذن رهبری موظف به همکاری با ستاد می‌باشند. هریک از مسؤولین، مستخدمین یا مأمورین دولتی و یا عمومی در هر رتبه و مقامی که باشند، با هر رفتاری اعم از فعل یا ترک فعل، چنانچه از مقام خود سوء استفاده نمایند و یا اهمال در انجام وظیفه نمایند و از این طریق به صورت کلی یا جزئی، از مصوبات ستاد که در چهارچوب قوانین، مقررات و ضوابط به تصویب رسیده است و یا از وظایف یا احکام مقرر در این قانون یا مصوبات هیأت وزیران در راستای اجرای این قانون و یا از زمان بندی هر یک از موارد مذکور تخلف یا استنکاف نمایند، در صورتی که در این قانون یا سایر قوانین مجازات شدیدتری تعیین نشده باشد، به یک تا پنج سال انفصال موقت از خدمات دولتی و عمومی محکوم می‌شوند.

براساس ماده ۵ ق. م. ب. ق: دولت مکلف است به منظور پیشگیری از ارتکاب قاچاق و شناسایی نظام مند آن با پیشنهاد ستاد و پس از ابلاغ رئیس جمهور سامانه‌های الکترونیکی و هوشمند جدید مورد نیاز جهت نظارت بر فرآیند واردات، صادرات، حمل، نگهداری و مبادله کالا و ارز را ایجاد و راه اندازی نماید. کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی مکلف به رعایت احکام این قانون مربوط به سامانه‌های راه اندازی شده می‌باشند و اشخاص حقیقی متخلف به محرومیت از اشتغال به حرفه خود تا یک سال و اشخاص حقوقی به ممنوعیت از فعالیت تجاری تا شش ماه محکوم می‌شوند. وفق تبصره ۲ ماده ۵ ق. م. ب. ق: وارد نمودن اطلاعات خلاف واقع یا ناقص یا با تأخیر در سامانه‌های موضوع این قانون جرم است و مرتکب به شش ماه تا دو سال انفصال موقت از خدمات دولتی و عمومی محکوم می‌شود. شایان ذکر است بر

سطح گمرکات و مرزهای کشور هستیم. برای مثال، گاهی اوقات کمبود منابع انسانی و ضعف در آموزش کارکنان گمرک، موجب بروز تخلفات و نارسایی‌هایی در فرآیندهای گمرکی می‌شود. علاوه بر این، نظارت ناکافی و نبود هماهنگی میان دستگاه‌های مختلف اجرایی و قضائی در زمینه مبارزه با قاچاق کالا و ارز، از دیگر عواملی است که به کاهش کارایی این سیاست‌ها منجر می‌شود.

در تحلیل سیاست جنایی ایران در این زمینه، باید به یک نکته مهم توجه داشت: ایران در تلاش است تا به‌طور هم‌زمان با رشد اقتصادی و تجاری خود، از یک سو تجارت قانونی را تسهیل کند و از سوی دیگر از وقوع جرایم گمرکی و قاچاق کالا جلوگیری کند. این دو هدف ممکن است گاهی با یکدیگر در تضاد قرار گیرند، به‌ویژه زمانی که نیاز به کنترل و نظارت بیشتر بر روی واردات و صادرات کالاها موجب افزایش پیچیدگی‌های اجرایی و قانونی می‌شود.

پیشنهادهای کاربردی

۱. تدوین قوانین شفاف‌تر و جامع‌تر: یکی از اساسی‌ترین راهکارها، نیاز به تدوین قوانین دقیق‌تر و شفاف‌تر در خصوص تمایز بین تخلفات گمرکی و جرایم گمرکی است.

۲. توسعه فناوری و سامانه‌های هوشمند: با توجه به پیشرفت‌های فناوری، استفاده از سامانه‌های هوشمند در نظارت بر فرآیندهای گمرکی و مبارزه با تخلفات و قاچاق، می‌تواند نقش مؤثری در کاهش فساد و تسریع در شناسایی تخلفات داشته باشد.

۳. آموزش و آگاه‌سازی مسئولین و تجار: یکی دیگر از عوامل مهم در پیشگیری از تخلفات گمرکی، آموزش و اطلاع‌رسانی مستمر به تجار و مسئولین گمرکی است.

گمرکی، تلاش کرده تا نقش گمرک در نظارت و کنترل بر تجارت بین‌المللی و داخلی را تقویت کند. از سوی دیگر، یکی از ویژگی‌های مهم این قانون، تمرکز آن بر برخورد با تخلفات گمرکی در مقایسه با جرایم گمرکی است که در نهایت موجب پیچیدگی‌های اجرایی و قانونی در تشخیص صحیح این دو مقوله شده است. در بررسی سیاست جنایی ایران در قبال جرایم گمرکی و تخلفات گمرکی، به‌ویژه در زمینه قاچاق کالا و ارز، می‌توان به چالش‌های اساسی که این سیاست‌ها با آن‌ها روبه‌رو بوده‌اند اشاره کرد. یکی از این چالش‌ها، عدم تمایز دقیق میان تخلفات گمرکی و جرایم گمرکی است. بسیاری از تخلفات گمرکی به دلیل نقص در فرآیندهای اجرایی و ناتوانی برخی از فعالان اقتصادی در تطابق با الزامات قانونی، به جای اینکه به عنوان جرم شناخته شوند، به عنوان تخلف با جریمه‌های مالی یا اداری مورد پیگیری قرار می‌گیرند. این امر در عمل می‌تواند موجب تضعیف مؤثر مبارزه با قاچاق کالا و کاهش بازدارندگی قانون شود. چالش دیگر مربوط به رویکردهای مختلف قانونگذار در برخورد با قاچاق کالا است. در برخی موارد، مجازات‌های سختگیرانه برای قاچاقچیان در نظر گرفته شده که ممکن است در مواردی موجب افزایش فشار بر فعالان اقتصادی قانونی شود. همچنین، در مواردی که تخلفات گمرکی با شدت کمتری صورت گرفته‌اند، مجازات‌های متناسب با میزان تخلف اعمال نمی‌شود و این خود می‌تواند موجب ایجاد احساس عدم عدالت در بین تجار و فعالان اقتصادی شود. این امر به‌ویژه زمانی آشکارتر می‌شود که قانونگذار، در تلاش برای مبارزه با قاچاق، به جای استفاده از ابزارهای پیشگیرانه، تنها بر جنبه‌های کیفری و مجازات‌های سخت‌گیرانه تأکید دارد. از سوی دیگر، با وجود قوانین جدید و مقررات گمرکی، یکی از مشکلات اساسی همچنان مربوط به اجرایی شدن این قوانین است. اگرچه در سطح نظری قوانین و مقررات به‌طور کامل و شفاف تنظیم شده‌اند، در عمل شاهد پیچیدگی‌های زیادی در زمینه اجرای این قوانین در

مجازات‌های اعمال‌شده برای این جرایم، بازدارنده و متناسب با میزان ضرر اقتصادی واردشده به کشور باشد.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

EXTENDED ABSTRACT

Iran's criminal policy toward customs crimes and offenses reflects a complex interplay between legal evolution, economic imperatives, and administrative enforcement challenges. Over the past century, the country's approach to regulating customs-related violations has oscillated between punitive enforcement and procedural reform, driven largely by changes in trade patterns, fiscal needs, and international conventions. The complexity of customs operations and the elasticity of the Customs Affairs Law, designed to facilitate legitimate trade, have made distinguishing between legal acts, administrative violations, and criminal offenses increasingly difficult. For instance, while Article 135 of the Customs Affairs Law allows for the rectification of underpaid or overpaid duties within a specified period without implying criminal intent (Karimi Ebrahim Abadi, 2020), Article 113 criminalizes the removal of goods from customs areas without proper declaration or payment, defining such acts as smuggling. This legislative ambiguity complicates enforcement and fosters inconsistent adjudication. Historically, Iranian lawmakers have relied on severe punitive measures as deterrents rather than systematic preventive mechanisms (Mahdavi Pour, 2013). The frequent amendments to anti-smuggling laws reveal a persistent struggle between economic pragmatism and criminal justice formalism (Hasani & Nasrin, 2015). Consequently, the

بسیاری از تخلفات به دلیل ناآگاهی یا سوءاستفاده از پیچیدگی‌های قوانین گمرکی انجام می‌شود.

۴. تشویق به همکاری میان نهادهای مختلف: یکی از

چالش‌های بزرگ در مبارزه با قاچاق کالا و تخلفات

گمرکی، نبود هماهنگی میان نهادهای مختلف است.

۵. اعمال مجازات‌های متناسب و بازدارنده: با توجه به

شدت و گستردگی جرایم گمرکی، لازم است که

need to delineate customs infractions from criminal smuggling remains central to understanding Iran's evolving penal policy in this sector.

The theoretical and legal literature on customs offenses in Iran highlights the distinction between administrative irregularities and criminal smuggling through terminological, procedural, and institutional analyses. As defined in Iranian criminal jurisprudence, an "infraction" generally denotes a minor violation of the law, while a "crime" implies moral blameworthiness and deliberate illegality (Soltani Fard & Colleagues, 2018). A "customs offense," accordingly, includes acts contrary to import-export regulations or customs formalities, even if they do not necessarily inflict direct financial harm to the state (Daneshmand, 2015). In practice, such offenses typically incur fines or confiscation and are resolved administratively without judicial involvement (Zabhi, 2019). Distinctly, the procedural mechanism for customs infractions follows an administrative course under the supervision of Customs Dispute Resolution Commissions (Salehi, 2021). The World Customs Organization (WCO) also defines customs infractions broadly as any breach or attempted breach of customs law, reflecting a universal shift toward administrative rationalization rather than criminalization (Karimi & Salehi, 2016). This perspective, institutionalized through the WCO's specialized committees—such as those addressing counterfeiting, narcotics, and

money laundering—has influenced Iran's efforts to harmonize domestic enforcement practices with global standards. Nonetheless, ambiguities persist in domestic law, where the same conduct may alternately be treated as a customs irregularity or a criminal offense depending on interpretive discretion.

At the institutional level, the Iranian system incorporates multi-tiered adjudicatory mechanisms to address customs violations. Under Article 111 of the Customs Affairs Law, those fined for administrative offenses may challenge the penalty through the Customs Disputes Commission (Zakeri, 2015). This body, composed of representatives from multiple ministries and economic organizations, serves both adjudicative and consultative roles (Shora, 2019). Its authority extends to interpreting tariff classifications, determining valuations, and reviewing penalties short of smuggling charges. The appellate body—Customs Disputes Review Commission—provides an additional procedural safeguard but also adds bureaucratic complexity (Ahmadi, 2015; Pour Ebrahim, 2012; Salehi, 2021). The multiplicity of actors—ranging from customs officials to the judiciary and the Organization for the Collection and Sale of State-Owned Property—creates overlapping jurisdictions and procedural delays. Moreover, the legal definition of “smuggling,” as articulated in the 2013 Law on Combating Smuggling of Goods and Foreign Exchange, remains expansive, encompassing both acts and omissions that violate import and export formalities (Salehi, 2021). The inclusion of acts such as transporting, storing, or selling goods outside prescribed regulatory frameworks extends criminal liability to a wide range of commercial behaviors, complicating both compliance and enforcement.

Historically, Iran's criminal policy in this domain was reshaped by the 1995 Law on the Enforcement of Governmental Sanctions on

Smuggling of Goods and Currency, marking a shift toward administrative decriminalization for low-value offenses (Pour Ebrahim, 2012). This statute introduced threshold-based exemptions, distinguishing cases that warranted mere confiscation from those requiring judicial prosecution. Later amendments expanded the administrative competence of enforcement agencies, effectively transferring adjudicative authority from courts to the quasi-judicial branches of the Organization for Governmental Sanctions (Bahremand, 2017). However, procedural deadlines—such as the five-day limit for administrative complaint processing and the one-month judicial decision mandate—proved impractical and were routinely disregarded, leading to procedural bottlenecks and abuse of discretion (Towakkol Pour, 2014). The lack of judicial oversight allowed enforcement agencies excessive latitude in classification and sanctioning, further blurring the line between administrative control and criminal justice.

Subsequent reforms, particularly the 2011 Customs Affairs Law and the 2013 Law on Combating Smuggling of Goods and Foreign Exchange, sought to modernize Iran's legal infrastructure in accordance with international standards such as the Revised Kyoto Convention (Kosha & Dehghani-Mohammad, 2017). The 2011 statute enumerated eleven categories of customs smuggling, redefined inspection protocols, and strengthened customs authority in preventive detection. In parallel, the 2013 anti-smuggling law expanded the scope of punishable conduct to include organized smuggling, commercial misuse of trade facilities, and falsification of import-export documentation (Karimi & Salehi, 2016). The statute introduced severe penalties—including imprisonment, fines, flogging, and even capital punishment under specific aggravating circumstances (Elham et al., 2014)—to address

crimes deemed detrimental to the national economy. Additionally, provisions on professional smugglers, repeat offenders, and state officials involved in smuggling reflected an effort to establish a comprehensive punitive framework. Nevertheless, enforcement challenges remain acute: the absence of uniform prosecutorial guidelines, discrepancies in judicial interpretation, and the coexistence of overlapping administrative and criminal jurisdictions continue to impede effective deterrence. The coexistence of financial sanctions, property confiscation, and occupational bans as parallel penalties further complicates the principle of proportionality in sentencing (Yeganeh, 2023).

Despite legislative sophistication, the practical implementation of Iran's criminal policy toward customs-related crimes reveals persistent structural inefficiencies. The 2013 law and its 2021 amendments intensified the financial dimensions of punishment, emphasizing monetary sanctions, asset confiscation, and corporate liability. The mandatory seizure of goods, conversion of unpaid fines to custodial sentences, and prohibition of sentence suspension or mitigation for major smuggling cases collectively signal a shift toward a deterrence-based penal philosophy (Yeganeh, 2023). However, over-criminalization and excessive reliance on punishment risk undermining trade facilitation objectives and may discourage legitimate economic activities. Furthermore, the overlapping roles of the Central Headquarters for Combating Smuggling of Goods and Currency, customs authorities, and the judiciary generate procedural conflicts and administrative redundancies. The reliance on punitive measures rather than preventive or technological strategies has also limited Iran's capacity to align with global standards of customs governance. To address these issues, scholars have called for comprehensive

reforms emphasizing smart governance systems, transparency in interagency coordination, and capacity building among customs officials. These reforms should ensure that criminal policy simultaneously protects national economic interests and promotes lawful trade.

In conclusion, Iran's criminal policy toward customs crimes and offenses demonstrates a century-long legal evolution characterized by alternating cycles of punitive intensification and procedural reform. While successive statutes have aimed to combat smuggling and enhance fiscal discipline, inconsistent enforcement, overlapping jurisdictions, and legislative ambiguity have constrained the system's effectiveness. Sustainable reform requires balancing deterrence with trade facilitation, ensuring institutional coordination, and adopting technological and preventive tools to enhance compliance. Ultimately, an integrated criminal policy—anchored in legal clarity, administrative efficiency, and proportional justice—remains essential to strengthening Iran's response to customs-related crimes and offenses.

References

- Ahmadi, S. (2015). *Preventing Smuggling of Goods and Currency with Emphasis on Legislative Innovations* Quds Islamic Azad University, Quds Branch].
- Bahreman, H. (2017). *Pathology of Laws Related to Economic Crimes in the Iranian Legal System*. Publications of the Press and Publication Center of the Judiciary.
- Daneshmand, F. (2015). *Pathology of the Law on Combating Smuggling of Goods and Currency Approved in 2013* Taft Islamic Azad University, Taft Branch].
- Elham, G. H., Mir Khaili, S. M., & Amir Mohammad, P. (2014). Challenges in Defining the Crime of Smuggling in the Iranian Legal System. *Quarterly Journal of Judicial Law Perspectives*, 68, 47-78.
- Hasani, J., & Nasrin, M. (2015). A Critique of the Concept of Economic Crime in the Islamic Penal Code (Approved in 2013). *Studies in Criminal Law and Criminology*, 2(2 & 3).
- Karimi Ebrahim Abadi, H. (2020). *Manifestations of Iran's Criminal Policy Regarding Prevention of*

Customs Crimes Karaj.
<https://civilica.com/doc/1118998>

- Karimi, G., & Salehi, J. (2016). Prevention of Smuggling of Goods and Currency Based on Current Laws. *Quarterly Journal of Legal Studies*(2).
- Kosha, J., & Dehghani-Mohammad, R. (2017). Criminal Policy in Economic Crimes. *Law and Finance Studies*, 1(2).
- Mahdavi Pour, A. (2013). Prosecution and Investigation of Economic Crimes; Methods and Characteristics. *Criminal Sciences*.
- Pour Ebrahim, A. (2012). An Approach to the Phenomenon of Smuggling of Goods and Currency in the Light of Legislative System and Criminal Policy. *Specialized Journal of Economic Law*, 2(3).
- Salehi, R. (2021). *Analysis of Smuggling Crimes*. Mehr Kalam Publishing.
- Shora, S. (2019). Situational Prevention of Smuggling of Goods and Currency through Technical Measures in Iranian Criminal Laws. *International Journal of Research in Nations*(42).
- Soltani Fard, H., & Colleagues. (2018). Procedural Law for Economic Crimes; Linking Content and Form. *Legal Studies Journal*(29).
- Towakkol Pour, M. H. (2014). Reasoned Opinions of the Guardian Council Regarding the Bill on Combating Smuggling of Goods and Currency.
- Yeganeh, A. H. (2023). Examining the Discourse of Legislative Criminal Policies in Combating Economic Crimes in Customs.
<https://civilica.com/doc/2146484>
- Zabhi, H. (2019). *Compilation of Commentary on the Law on Combating Smuggling of Goods and Currency*.
- Zakeri, A. (2015). *Critique and Pathology of the Law on Combating Smuggling of Goods and Currency Approved in 2013* Qom University]. Qom.